

İslamiyet, Allah Te'âlâ'nın insanlığa Hz. Muhammed'in (s.a.s.) risaletiyle gönderdiği en son dolayısıyla da en mükemmel dinin adıdır. Bu dinin pek çok üstün ve ayrıcalığı haiz olduğu dikkatli bakan herkesin görebileceği bir gerçektir. Bu bağlamda İslam'ın kendine has üstün meziyetlerinden biri olarak ihsan kavramı başlı başına önemli bir konudur. İslam'ı hayata doğru bir şekilde aktarabilme ve güzel bir hayatın yolu, ihsan kavramının öğrenmesinden geçmektedir. Muhterem Müslümanlar ihsan kelimesi sözlük anlamı itibarıyla güzel, zelleştirme ve bir şeyi güzel yapma, güzel hale getirme gibi anlamlara gelmektedir. İstilahî anlamıyla ise kişinin ibadet kapsamına girebilecek her türlü iş, davranış ve tutumunu Allah Te'âlâ'nın kendisini gönderdiği bilerek O'nun (c.c.) beğenisini ve rızasını kazanacak şekilde yapmaya çalışmasıdır. Daha kısa bir tanımlamayla Allah'ın gönderdiği bilinciyle insanın Allah'a güzel kulluk yapma gayretidir. İhsan kavramının İslam'da hayati derecedeki önemi konumunu biz Cibril hadisin-den (bkz. Buhari, İman, 36; Müslim, İman, 1) öğrenmekteyiz. Bu hadis-i şerif dinin temellerini ortaya koyan hatta âlimler tarafından "İhsan" (sünnetin temeli) olarak tanımlanan bir hadis-i şeriftir.

163;1575;1606;1575;1604;1606;1576;1610;1589;1604;1609;1575;1604;1604;1607;1593;1604;1610;1607;1608;1587;1604;1605;1576;1575;1585;1586;1575;1610;1608;1605;1575;1604;1604;1606;1575;1587;1548;1601;1571;1578;1575;1607;1580;1576;1585;1610;1604;1601;1602;1575;1604;1605;1575;1575;1604;1573;1610;1605;1575;1606;1567;1602;1575;1604;1571;1606;1578;1572;1605;1606;1576;1575;1604;1604;1607;1608;1605;1604;1575;1574;1603;1578;1607;1608;1576;1604;1602;1575;1574;1607;1608;1585;1587;1604;1607;1608;1578;1572;1605;1606;1576;1575;1604;1593;1576;1579;1602;1575;1604;1605;1575;1604;1573;1587;1604;1575;1605;1567;1602;1575;1604;1575;1604;1573;1587;1604;1575;1605;1571;1606;1578;1593;1576;1583;1575;1604;1604;1607;1608;1604;1575;1578;1588;1585;1603;1576;1607;1548;1608;1578;1602;1610;1605;1575;1604;1589;1604;1575;1577;1548;1608;1578;1572;1583;1610;1575;1604;1586;1603;1575;1577;1575;1604;1605;1601;1585;1608;1590;1577;1548;1608;1578;1589;1608;1605;1585;1605;1590;1575;1606;1602;1575;1604;1605;1575;1575;1604;1573;1581;1587;1575;1606;1567;1602;1575;1604;1571;1606;1578;1593;1576;1583;1575;1604;1604;1607;1603;1571;1606;1603;1578;1585;1575;1607;1548;1601;1573;1606;1604;1605;1578;1603;1606;

تراه فإنه
يراك). قال: متى
الساعة؟ قال:
(ما المسؤول
عنها بأعلم من
السائل،
وسأخبرك عن
أشراطها: إذا
ولدت الأمة
ربها، وإذا
تطاول رعاة
الإبل البهم
في البنيان،
في خمس لا
يعلمهن إلا
الله). ثم تلا
النبي صلى
الله عليه
وسلم: {إن الله
عنده علم
الساعة}
الآية، ثم
أدبر، فقال:
(ردوه): فلم يروا
شيئا، فقال:
(هذا جبريل،
جاء يعلم
الناس دينهم).
قال أبو عبد
الله: جعل ذلك
كله من
الإيمان. Hadis kısaca şöyle
özetlenebilir: Hz. Peygamber’e (s.a.s.) bir yabancı gelerek iman ve İslam nedir? diye
sormuş, aldığı cevapları tasdik ettikten sonra bu kez ما
الإحسان “ihsan nedir?” diye
sormuştu. Hz. Peygamber (s.a.s.) de, أن تعبد
الله كأنك
تراه، فإن لم
تكن تراه فإنه
يراك “ihsan, Allah Teâla’yı
görüyormuşçasına ibadet etmendirdir. Her ne kadar sen O’nu
görüyorsan da şüphesiz O (c.c.) seni görüyor”, şeklinde kısa
ama bir o kadar da özlü bir cevap vermişti. Kıyametin vaktini de soran bu yabancı,
kıyametin vaktini değil ama alametlerine dair cevabı aldıktan sonra uzaklaşıp gözden
kaybolmuştu. Ashab-ı Kiram’ın hayretle ve şaşkın bakışlar içinde izlediği bu olayda
ne soru soran alelade biriydi ne de sorular öylesine sorulardı. Bu sorular, İslam’ın
özünü, niteliğini, hayat ve kulluk bilinci ortaya koyan; dinin temelini ve bir
anlamda dinin mertebelerini gösteren sorulardı. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) herkesin

hayret ve ilgiyle takip ettiği bu diyalogdaki şahsı هذا
جبريل، جاء
يعلم الناس
دينهم “soru soran Cebrail (a.s.) idi. Size dininizi
öğretmek için geldi” ifadeleriyle açıklığa kavuşturmuştu. Bu hadis-i
şerifte iman ve İslam sorularından sonra ihsanın ne olduğunun da sorulması, İslam’ın tam
olarak öğrenilmesi, anlaşılması ve doğru bir şekilde yaşanabilmesinde ihsan bilincinin
önemini göstermektedir. Başka bir ifadeyle, iyi bir Müslümanlık için,
İslam’ın gereği olan fiil, düşünce ve tavırların, ihsan bilinciyle, (Allah
Teâlâ’nın gördüğünü bilerek) yapılması gerekmektedir.
Dolayısıyla hadis-i şerifte ihsan kavramının yer almasıyla kulluğa bambaşka bir şuur ve ayrı bir
hassasiyet kazandırılmış olmaktadır. İhsan vurgusu ile kulluğun, riya ve gösterişten
uzak, Allah her an görüyor ve biliyor, “önemli olan Allah
Teâla’nın görüp bilmesi” düşüncesi ile
“güzel olacağı” estetik bir üslupla vurgulanmış olmaktadır. Dolayısıyla
amellerin görünmeyen kısmının da en az görünen kısmı kadar güzel
olması gerektiği idrakimize nakşedilmiş olmaktadır. Bu itibardır ki İslam’da yücelip
Allah katında üstün bir değere ulaşmak için dinin emir ve yasakları sadece
göstermelik/şekilci, görev savmacı bir yaklaşımla değil, aksine Allah’ın
beğenmesi saikiyle, dinin beklentisi ve hedeflerini anlayıp içselleştirmek suretiyle, aklın ve
gönün, zahirle batının beraberce etkin olduğu bir samimiyetle yapılması
gerekmektedir. Kulluk gerekleri bu şekilde gönülden ve Allah’a has kılınmış bir
farkındalıkla “güzelce” (ihsanla) yapılıncı kul için üstün
mertebelerin kapıları açılmakta, dünya ve ahiret saadeti olarak ifade edilebilecek
nimetler, kâmil anlamda gerçekleşmektedir. Zira İslam, güzelliği fark edebilecek
şekilde yaratılan insanoğlundan gerek Rabbine karşı kulluğunda gerekse de ailesine, tabiata ve
canlılara karşı tutum ve davranışlarında ihsan bilinci/güzellik hassasiyeti istemektedir.
Nitekim Allah Rasülü (s.a.s.): إِنَّ
اللَّهَ
كَتَبَ
الإِحْسَانَ
عَلَى كُلِّ
شَىْءٍ
فَإِذَا
قَتَلْتُمْ
فَأَحْسِنُو
75; الْقِتْلَةَ
وَإِذَا
ذَبَحْتُمْ
فَأَحْسِنُو
75; الذَّبْحَ
وَلْيُحِدَّ
أَحَدُكُمْ
شَفْرَتَهُ
فَلْيُرِحْ
ذَبِيحَتَهُ
"Allah her şeyde güzelliği emredip yazmıştır; savaşta da kurban keserken de güzellekle
hareket edin” (Müslim, Sayd, 57.) buyurarak en ekstern durumlarda bile hoyratlıktan,

acımasızlıktan ve ¸irkinlik tavırlarından uzak durmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Onun i¸in İslam güzellik üzerine kurulmuş, insanlara güzellikleri getirip güzelliklere sebep olmuştur diyebiliyoruz. Daha pek ¸ok ayet ve hadiste karşımıza ¸ıkan ihsan bilinci, Müslümanın ibadetlerine, davranışlarına ve düşüncelerine bir temizlik, nezaket ve zarafet katmakta, Müslümanın hayatından ¸irkinliği, aşırılığı, acımasızlığı ve nobranlığı kaldırmaktadır. Bundan dolayı da Müslümandan vahşilikler, pervasızca ¸irkinlikler değil, aksine her davranış ve tutumunda üzenli güzellikler, nezaket ve zarafet beklenmektedir. Başka bir anlatımla İslam, ihsan bilincini gerekli gürmesiyle dışa yansıyan kulluk ifadelerinin, ibadetin ruhuna uygun bir düşünce ve temiz bir niyeti haiz olmasının ünemini vurgulamaktadır. Bu ihsan /güzellik vurgusu, ibadetlerin Allah Teâlâ’nın dışındaki her türlü ama¸ ve beklentilerden arındırılıp Allah’a has kılınan bir üze sahip olmasını gerekli kıldığı kadar yapılan iyilik ve salih amellerin gürünürlüğü ve miktarından ¸ok, kimin i¸in, ne şartlarda, nasıl ve ne beklentilerle yapıldığının ünemini de dikkate değer bir husus olarak üne ¸ıkarmış olmaktadır. Esasında bu hususiyeti İslam’ın madde ve mana uyumuna verdiği üneme en güzel ürnek olarak vermek ve bu imtizacı İslam’ın en belirgin üzelliklerinden birisi olarak tespit etmek de mümkündür. Zira İslam, ihsan kavramıyla birlikte yalnız şekil veya yalnız manadan ibaret değil, aksine bu ikisinin imtizacıyla en iyi şekilde anlama ve yaşama imkânına kavuşulabilen bir din olduğunu güstermiş olmaktadır. Sonu¸ olarak İslam dininde temel bir unsur olarak tanımlanan ihsan bilinci ile insanın bütün ibadet ve diğer davranışlarında gürünem ve gürünemeyen güzelliklerin hedeflendiği a¸ık¸a ortaya koyulmaktadır. Dolayısıyla İslam, ihsan kavramını hem dindarlığın en temel bir makbuliyet unsuru haline getirmiş hem de bu bilinci insanın olumsuz yünlerinden kaynaklanabilecek kütülükleri engelleyip onların yerine güzellikleri ikame edecek bir prensip olarak tanımlamış olmaktadır. Bunun sonucu olarak da İslam, ilk geldiği ve yaşanmaya başladığı andan itibaren güzellikler getirmiş; insanı, toplumu, hayatı güzelleştirmiş, yepyeni bir anlayış tertemiz bir zihniyet inşa edebilmiştir. Nitekim ortaya koyduğu medeniyet de her anlamda güzelliklerle dolmuş, bu güzellik sadece dindarlıkta değil ilimde, sanatta ve mimari de zamana meydan okuyan şaheserlerle kendini güstermiştir. Gerek o muazzam İslam eserlerinde, gerekse tarihte yer etmiş o muhteşem ahlaki ürnekliklerde İslam’ı yüzeysel değil “ihsan derecesinde” anlayıp yaşayabilmenin etkisini gürmemiz gerekmektedir. Allah Teâlâ’nın gürdüğü ve O’nun rızasını kazanmanın asıl olduğu bilinciyle yapılan işler, yalnızca Allah katında değil aynı zamanda kullar nezdinde de üzel bir güzelliğin somut olarak temaşa edilmesine imkân sağlamıştır. Bu doğrultuda olmak üze ihsan vurgusuyla dikkat ¸eken bu hadis-i şerifle, Hz. Peygamber’ın (s.a.s.) insanı, davranışlarını, hayatı ve toplumu güzelleştiren temel ilkeleri de getirdiği, dikkatlere sunulmuş olmaktadır. Tabiri caiz ise iman ve İslam hamuruna “ihsan mayası” katılmış, her alanda üstün bir medeniyetin temelleri büyle atılmıştır. Bu medeniyet, tevhidî kulluk esası üzerine kurulu, samimiyet üzlü, adalet ve merhamet yükü, ilimle yükselen, sanatla insanı kendine meftun eden, bütün ¸ağlara hitap eden bir medeniyettir. Dolayısıyla da onun (s.a.s.) risaleti, ihsan unsurunu temele alarak tabiatla barışık, insani değerleri koruyup yücelten, huzur ve mutluluk taşıyan, ¸ağlara meydan okuyan bir medeniyet olarak tarihe yün vermiştir. Aynı şekilde Hz. Peygamber’ın risaletiyle en son din olarak günderilen İslam, karşı karşıya bırakılmak istendiği bütün zorluklara

rağmen gün geçtikçe daha da günçlenip yayılmaya devam
etmektedir. ALİ BÖCÜ

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)